

arbetslust

en tidskrift om människa, hälsa och arbetsliv i Västra Götalandsregionen • nr 4 • december 2021 • årgång 21

Vårdcentralen
för gamla hus
sid 4–5

TANKAR OM
vad digitaliseringen
gjort (och gör) med oss
sid 3

Touren:
Det som inte tittarna fick se
sid 10–13

tillsammans

Arbetslust är en tidskrift med inriktning på människa, hälsa och arbetsliv som ges ut fyra gånger om året av Hälsan & Arbetslivet Arbetsmiljödelegationen och Institutet för stressmedicin.

arbetslust

Hälsan & Arbetslivet
www.vgregion.se/halsan
Arbetsmiljödelegationen
www.vgregion.se/arbetsmiljodelegationen
Institutet för stressmedicin
www.vgregion.se/stressmedicin

ANSVARIG UTGIVARE:
Annemarie Hultberg
TIDSKRIFTSRÅD:
Annemarie Hultberg
Institutet för stressmedicin,
0703-00 08 71,
annemarie.hultberg@vgregion.se
Anna Selander
Hälsan och Stressmedicin,
0709-67 93 47, anna.selander@vgregion.se
Marica Heimdahl
Institutet för stressmedicin,
0725-04 08 79, marica.heimdahl@vgregion.se
Per Djurberg
Koncernstab HR,
0706-25 00 79, per.djurberg@vgregion.se
REDAKTÖR:
Brita Hässel,
0705-08 88 03, brita@hasselpalm.com
LAYOUT OCH ILLUSTRATION:
Joen Wetterholm, joen@joenart.se

DISTRIBUTION:
Adress- och distributionscentrum,
010-44 136 94
adress.distributionscentrum@vgregion.se

TRYCKERI:
Hylte Tryck AB
Miljöcertifierade enligt ISO 14001

OMSLAGSBILD: Billströmska folkhögskolan byggdes 1876, donerad av Lars Billström, för att skänka lite bildning till traktens fiskare och bönder. Idag är Billströmska en skola vars musiklinje har högt söktryck och där man möts av glada lärare och elever. Sångpedagog Christian Petersén hör till den förra kategorin och berättar hur han har det på jobbet, sidan 16.

FOTO FRANK PALM

Den röda tråden träcklar sig kring ordet tillsammans, ett ord som alltid varit viktigt men som nu uttalas oftare och oftare i kontakten med företrädare för Västra Götalandsregionen vare sig det är chefer, lärare, hälsoinspiratörer eller andra som jobbat med konceptet tillsammans. Vi gör det ihop! Tillsammans är vi starkare!

PÅ GÅNG

Hur ska vi ha det:
på plats, distans eller hybrid?

Nätverket för dig som arbetar med stress har haft en digital träff om hur arbetsmiljön påverkas av ett framtida kontorsarbete med olika varianter av kontor, distans och hybridarbete. Maral Babapour Chafi, projektledare och Annemarie Hultberg, projektkoordinator i forskningsprojektet Aktivitetsbaserat arbetssätt i Västra Götalandsregionen, redogjorde för studier om hur folk trivs i aktivitetsbaserade kontor som vi tidigare har skrivit om här i Arbetslust. Nu har de också tittat på hur det framtida kontorsarbetet ser ut. Kommer vi att gå tillbaka till det gamla och åka till jobbet varje dag? Eller ska vi stanna kvar hemma? Något mittemellan? Vilka risker och möjligheter finns?

Kort sagt säger studierna, utförda inom Institutet för stressmedicin, så här: det fungerar riktigt bra att jobba hemifrån. Man slipper pendla och får tid över till annat, arbetstillfredsställelsen ökar och man har bra kontroll på vad man gör, även om också sårbarheten ökar. Sjukfrånvaron blir lägre, fast risken för högre sjuknärvaro ökar. Det värsta, vittnar medarbetarna om, är att man saknar sina arbetskamrater; isolering är inte roligt. Man känner också att avståndet till chefen blir längre och man är lite osäker på om man jobbar "lagom" mycket eller förväntat.

Sen är ju inte hemmaarbete "rättvist": det gäller att ha goda förutsättningar om det ska fungera. Det har inte alla. Pinnstol istället för den ergonomiska skrivbordsstolen? Köksbord eller skrivbord? Vad tycker resten av familjen om hemmets nya "kontorsutrymmen"? Segt internet?

Mycket ska klaffa. Och chefen har en ny, och knepigare, uppgift: arbetsleda medarbetare man inte möter öga mot öga.

HUR SKA DET BLI? Ska vi tillbaka till kontoren? Eller göra bådeoch? Åsikterna varierar: För många betyder hybridarbete att man jobbar hälften-hälften hemma och på kontoret. Andra vill ha bestämda dagar när man är på kontoret. Några vill ha ett rotterande schema medan ytterligare en grupp vill flexa mest hela tiden. – Det gäller att skapa anpassade lösningar för både individ och arbetsuppgifter.

DET MAN KAN betrakta som problematiskt med hybrid- och distansarbete är kraven på koordinering och synkronisering; att eliminera otydligheter om hur och när man ska arbeta med det ena eller andra. Både ledarskap och medarbetarskap behöver förändras på ett sätt som gör att man inte riskerar gnissel bland medarbetare som uppfattar orättvisor i arbetssätten.

– Det är också viktigt att hålla koll på hållbarhetsaspekterna både när det handlar om miljö, socialt eller ekonomiskt, kommenterade Maral och exemplifierade med frånvaron av pendling (bra!), stora tomma kontor som slukar energi (inte bra!), konsumtionsökning för att kunna ordna fungerande arbetsplatser i hemmen (inte bra!). Mycket att tänka på och ta hänsyn till.

SJÄLVKLART KAN DET skapas klyftor bland dem som har förutsättningar att arbeta på distans och de som självklart inte kan; vi talar här bara om den lilla delen medarbetare som vanligtvis jobbar på kontor. Daniel Lundqvist

Brita Hässel

och Chatrine Reineholm från Linköpings universitet berättade vidare om sina forskningsrön angående ledarskap och distansarbete. Inte olika de man kommit fram till i Västra Götalandsregionen: Ledarskap under pandemin har gått från styrande och kontrollerande till stödande och motiverande och det finns, i distansarbetet, ett klart samband mellan ledarskap och välbefinnande i distansarbete: stöd och tillit är kopplat till tillfredsställelse, engagemang och hälsa, vilket inte varit fallet tidigare. Sammantaget är det viktigt att ledarna förser medarbetarna med regelbunden kommunikation, visar tillit och vågar släppa på tyglarna, delegerar och uppmuntrar självledarskap, ger feedback och håller lämplig balans mellan medarbetarnas arbete på plats och på distans.

Pandemin har påverkat cheferna på fler sätt: arbetsmiljöfrågorna har kommit i en helt ny dager. Att förmedla samma och korrekta information till samtliga är inte lätt, men nödvändigt. Det där med restriktioner är kanske inte så kul, men har ändå varit något att hålla sig till.

Vad cheferna i forskningen väljer att ta med sig från den gångna perioden kan skrivas i punktform:

- rutiner för säkerhet och hygien
- betydelsen av rutiner och uppdaterade arbetsmiljödokument
- plus- och minuserfarenheter med digitala möten
- att man fått se och lära om hur krisledning och -hantering fungerar (eller inte)
- betydelsen av samma information till hela organisationen
- hur pandemin synliggjort brister i arbetsmiljön; tänk vårdskuld och arbetsmiljöskuld.

TANKAR OM ...

digitalisering

Erica Sandberg, digitaliseringsstrateg på Koncernstab Digitalisering, blickar tillbaka på hur digitaliseringen har påverkat oss under det senaste året och vilka förändringar och möjligheter den kommer föra med sig framåt.

Det har väl inte undgått någon hur pandemin har bidragit till den digitala omställningen. Digitala vårdmöten ökade med 350 procent mellan mars 2020 och mars 2021, antal ärenden i 1177 Vårdguidens e-tjänster dubblades och digitala tjänster utvecklades snabbt och agilt för att möta specifika behov. Men frågor kvarstår – har vi transformerat verksamheten, levererat tjänster på nya sätt och infört nya arbetssätt möjliga med digital teknik?

I LITE MER än ett år har Koncernstab Digitalisering funnits, och i 100 dagar har vi funktionsledare och digitaliseringsstrateger varit på plats i våra nya roller. Vår uppgift är att stötta VGR med verksamhetsutveckling genom digitalisering. Jag känner ett stort ansvar för oss alla att tillsammans accelerera digitaliseringen. Tidigare arbetade jag inom hälso- och sjukvården – under en period med ansvar för hälsofrämjande hälso- och sjukvård – och i hela mitt yrkesverksamma liv har jag efterträvat hälsa för den enskilde, och för populationen. Från passiv mottagare till aktiv medskapare, från reaktiv till proaktiv och hälsofrämjande. Ni känner igen dessa förflyttningar från arbetet med Nära Vård, och innan dess personcentrerat arbetssätt samt hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Och jag ska erkänna att för första gången ser jag möjlighet att

lyckas ställa om och på riktigt bidra till det goda livet.

DIGITALISERING är såväl förbättring, innovation som utveckling av verksamheten med stöd av digital teknik. Vi talar ofta om den exponentiella utvecklingen av digital teknik, och det är inte längre bara tjänster som adderas ovanpå en process utan nya sätt att genomföra saker, exempelvis digitala vårdformer. Detta medför också att vi behöver titta på befintliga strukturer med nya ögon.

ETT UTTRYCK som ofta används är att digitala vårdformer och tjänster är gränslösa och skalbara. Det innebär bland annat att organisationens uppdelning av vårdnivåer inte existerar på samma sätt i den digitala världen, rätt person kan styras till rätt nivå i rätt tid och med automatisering kan vi få en oändlig tillgång till viss hälso- och

sjukvård. Med fler helautomatiserade tjänster där hela beslutet möjliggörs hos invånaren eller patienten utan interaktion av hälso- och sjukvård. Vad betyder tillgänglighet och kontinuitet i ett sådant perspektiv? Få av oss skulle definiera tid till privat rådgivning på bank som tillgänglighet, när vi 24/7 kan ta del av tjänster direkt i mobilen oberoende av plats.

MED FRAMTIDENS vårdinformationsmiljö

har vi påbörjat resan, mot ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem, med ett individualiserat konsoliderat gränssnitt mot invånare och patienter ökar vi förmågan men det är först när vi tillsammans transformerar verksamheten som vi kommer att klara det.

KALLA MIG naiv, dum eller visionär – men jag är säker på att vi kommer att lyckas!

Erica Sandberg

FOTO: VGR

Slöjd & Byggnadsvård

En guldgruva för hållbart renoverande

Gå en kurs i *Snickeri för skräckslagna*, lär dig om svampodling, fermentering, flätning, täljning. Handla det som inte finns i "vanliga" affärer, lyssna på föreläsningar om, exempelvis, cirkulär ekonomi, myter om byggnadsvård eller ängens kulturhistoria och, inte minst, få goda (gratis!) råd på vårdcentralen för gamla hus.

Det är bara ett axplock av det man kan ta till sig från regionens egna byggnadsantikvariska centrum Slöjd & Byggnadsvård, beläget vid Nääs slott tre mil ös-

ter om Göteborg, en del av Förvaltningen för kulturutveckling. Slöjd & Byggnadsvård kan kallas för mycket: ett rådgivningscentrum med ekologiska perspektiv för en hållbar framtid. Eller hållbarhetscentrum. Eller eldorado för den som söker inspiration och hållbara perspektiv. Eller ... en vårdcentral för gamla hus, som enhetschefen Marie Odenbring Widmark säger.

– Också hus behöver god vård.

UNDER PANDEMIN har byggnadsantikvarierna och bebyggelseantikvarierna som arbetar här fungerat ungefär som 1177, fast med rådgivning om hus då ... Med sina kunskaper kring äldre byggtekniker och material har de kunnat ge stöd under planerings- och byggprocesser och förmedlat kontakter med myndigheter och hantverkare. Möten via datorn har fungerat bra och årets sommarutställning, i år riktad till barn, handlade om lektugor och kojor och var smittsäkert placerad på den stora gräsplanen framför huvudbyggnaden. Nu välkomnas återigen besökare till detta vackra byggnadsminnesmärkta område.

Antikvariernas arbetsplats är, som sig bör, belägen i ett gammalt välbevarat hus som under många år varit ett världskänt slöjdpedagogiskt seminarium och talas om som "vaggan för all världens skolslöjd". Numera är gymnasalen permanent utställningshall, omklädningsrummet bibliotek och slöjdsalen butik. De tidigare lärarbo-

städerna rymmer dagens medarbetares kontor.

– Vi vill hjälpa folk att ta vara på sina hus, vare sig det ska byggas eller renoveras, beskriver Ulrika Lindh och talar om arkitektoniska värden och materialkunskap. Med utgångspunkt för de värden som finns i huset eller platsen ger vi råd och vägledning hur man kan tänka vid en renovering eller ombyggnad. Vi är dessutom remissinstans när det kommer till ombyggnation och renovering av "känsliga" mer offentliga miljöer.

MARIE OCH ULRIKA tipsar om att det är smart att besöka – eller kontakta på annat sätt – Slöjd & Byggnadsvård innan man sätter igång ett byggnadsarbete. Då kan man kanske undvika att göra renoveringar som är materialkrävande, dyrbara eller kulturförstörande. Det finns smarta lösningar! Istället för att riva hela fasader, tilläggisolera och tvingas sätta in nya fönster så går det att lösa problem på sligare sätt och ändå få god värmeekonomi i huset. Som exempel.

– Det går, övertygar Ulrika och drar ytterligare ett exempel:

– Man sätter ju inte in en dörr vilken som helst i en klassisk bil. Då förlorar ju den gamla vackra bilen allt värde. Så är det med hus också. Det går att laga och underhålla, bara man väljer rätt material.

De som är mest intresserade av att få

AFFÄRSKVINNA. Ulrika Lindh visar på en del av det som går att handla i butiken som inte säljer det som finns i andra.

FOTO: FRANK PALM

råd om hus består av, mycket enkelt uttryckt, två grupper. Den ena är folk i trettioårsåldern som köper sitt första hus. Den andra är trettio år äldre och behöver renovera eller har nog med pengar för att göra eller köpa något extra. Den mest typiska byggnadsvårdaren som vänder sig till Slöjd & Byggnadsvård är kvinna. Det händer att också större fastighetsägare som Göteborgs Lokalförslörningsförvaltning eller Västfastigheter hittar hit.

SLÖJD & BYGGNADSVÅRD kan sägas stå på fyra ben; även om rådgivning och information är det tyngsta benet, så ägnas stort engagemang åt utställningar, bibliotek och kursverksamhet.

I butiken säljer man *inte* det som finns i vanliga affärer. Här säljs, företrädesvis lokalproducerade beslag, verktyg, glasmästtarhammare, kittkniv, garner eller vadmal i lysande färger och några få vackra prydnadsföremål. Egen färg kan man göra av kalken, leran eller kritan som står staplade tillsammans med isolering av lin och ull.

Slöjd & Byggnadsvårds kursutbud är brett: från att lära ut nämnda *Snickeri för skräckslagna* kan man lära sig om färgsättning, elda i vedspis, lägga om tegeltak eller

varför inte hur man syr eggskydd till yxan. Eftersom fönsterrenovering är en stor sak i Sverige (det finns en nationell fönsterrenoveringsdag!) så erbjuds en lång rad kurser om hur man tillverkar och renoverar fönster. Ulla Skoog, skådespelaren som starkt propagerar för bevarandet av gamla hus och – speciellt – fönster, i radioprogrammet Husesyn, är därmed en självklar inspiratör här på Nääs.

Från det egna biblioteket lånar Slöjd & Byggnadsvård ut all form av litteratur som fokuserar på allt från kulturhistoria till ekologiskt byggande. Man kan dock även bläddra i ett nummer av Allt i hemmet från ... låt säga 1971. Utlåning sker via fjärlån via de kommunala biblioteken.

I det andra biblioteket i huset, slöjdbiblioteket, finns information om hur man tillverkar nyttoinriktade produkter för hemmet vare sig det är leksaker, täljda verktyg, halmarbeten, broderier eller knyppling. Plus en massa annat.

– Intresset för slöjd, byggnadsvård och sunda material växer och kurserna som förläggs runt om i regionen är efterfrågade, kommenterar Marie och påminner om att Slöjd & Byggnadsvård kan tipsa om hantverkare som är vana att jobba på sätt som

värnar byggnader och med traditionella och sunda material. •

<https://www.slojdochbyggnadsvard.se/>

Brita Hässel

Byggnadsantikvarier och bebyggelseantikvarier arbetar med att genomföra antikvariska utredningar som beskriver en bebyggelsemiljöns kvalitéer och brister samt identifierar dess kulturhistoriska värde. I arbetsuppgifterna ingår även rådgivning, remisshantering och inventering.

Byggnadsantikvarien hjälper till vid renovering och ombyggnad med att lyfta fram och bevara byggnadens kvalitéer. Utbildning finns på universitet i Göteborg och Uppsala samt vid Campus Gotland i Visby.

I Västra Götalandsregionen arbetar ett femtontal byggnads- eller bebyggelseantikvarier.

Chefsdagen 2021 blev en (halv) dag som direktsändes från Regionens hus i Göteborg och handlade om det gångna pandemiåret, kommande utmaningar, hoten mot demokratin och hoppfullt om hur regionen ska ta sig vidare i framtiden.

Här några nedslag med det genomgående viktiga slagordet:

vi gör det tillsammans

Tillsammans är ordet. En sammanhållen region med ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem; för invånarna och demokratin. Det är *tillsammans* som regionen ska klara sina uppdrag och skapa trygghet. Att det inte är någon omöjlighet har regionen bevisat under pandemin då man tillsammans med varandra och andra åstadkommit underverk. Även om det kostat på ...

ANN-SOFI LODIN hade också på denna dag, för regionens nästan 2 300 chefer, många anledningar att tacka för gott jobb under året och förmedla hopp för framtiden, även om den rymmer diverse utmaningar. Den förändrade demografin med den rekordsnabbt växande gruppen 80-plussare är bara ett exempel på vad som kommer att ställa ytterligare krav på verksamheterna.

– Vi måste fortsätta att arbeta över gränserna eftersom uppdragen vi har hänger ihop och gör det omöjligt att arbeta i stuprör.

I Ann-Sofi Lodins värld ska det vara enkelt för invånarna att hitta rätt i hälso- och sjukvården. Ingen ska behöva bry sig om hur organisationen ser ut för att få rätt hjälp. Fler samarbetsformer med kommunerna vore önskvärt. Med *tillsammans* menar regiondirektören också att cheferna måste ta större ansvar för helheten, inte bara för sin egen del. Visst kan det vara svårt, men genom att bilda nätverk, hitta team, ta hjälp av andra kompetenser går det att skapa en mer sammanhållen region.

– Tillsammans är rätt väg framåt. Nu har vi klivit över tröskeln till det nya normala, skapat kraft och hoppas på det som kommer.

Kristin Rygge, vaccinationssamordnare.

FOTO: VGR

”Jag kan göra det”

– Jag fick uppdraget genom att räcka upp handen ... Sen fick jag gå all in och omge mig med kloka människor, säger **Kristine Rygge**, överläkare och VGR:s vaccinations-samordnare. Numera känd från både press, radio och TV. Samt, inte att för-glömma, sociala medier.

Uppdraget var, i början av pandemin, allt annat än lätt, vittnar Kristine om. Det var brist på vaccin och olika besked om allt möjligt böljade fram och tillbaka. Naturligtvis sådde oredan massor av misstro.

– Andra har haft väldigt mycket synpunkter på allt vi gjort ...

Men det var just genom en massiv gemensam insats över gränser, tillsammans – under hård granskning av medier – som det blev bra till slut.

Kristine kan, med andra ord, tänka sig att räcka upp handen igen.

Infodemin måste motarbetas!

Emma Frans, doktor i medicinsk epidemiologi, forskare och demokratiambassadör talade om hur covid-19 blev ett stresstest för samhället.

– Tiden har visat att vi kan ställa om och ändra vårt sätt att arbeta.

– Tänk på allt det vi fick lära oss; det här med handhygien, att vara hemma när vi är sjuka, hålla avstånd, sluta pillra oss i ansiktet, använda andra färdmedel än vanligt och arbeta mer digitalt. Det uteblivna sociala livet är väl det som upplevts som det svåraste och som gjort flest illa.

Pandemin har också avslöjat brister i samhället: hur redan utsatta människor drabbats hårdare och hur rädsla gjort oss mottagliga för enkla förklaringar.

– Det är kriser som testar demokratin, men vi har stått upp och klarat begränsningar, fortsatte Emma Frans och pekade på vikten av förtroende och ömsesidig tillit. Om hur ryktesspridning faktiskt skadar

Emma Frans, doktor, forskare och demokratiambassadör.

FOTO: VGR

oss. Och rykten har det, som bekant, varit gott om under den här tiden: Sjukdomen kanske var kopplad till mobiltelefoni, eftersom det är i Wuhan man tidigt testade 5G? Det sa i alla fall ryktet. Eller all övrig tokig desinformation som cirkulerat för att destabilisera samhället, och vilket också världsledare varit en del av. Antingen genom att sprida dumheter eller genom förnekelse.

Sjukdomen sades kunna avhjälpas med örtdryck, bastu, vodka, injicering av desinficeringsmedel eller genom att köra traktor. Fullvaccinerade ansågs ha större risk för att drabbas av aids och Bill Gates var ute efter att injicera oss alla med microchips.

– Bisarrt!

Denna infodemi – farlig massspridning av rykten och felaktig information – är tyvärr här för att stanna och en del av det nya normala, enligt Emma Frans. Den påverkar politiken och demokratin och behöver motarbetas. Motståndskraften behöver stärkas genom källkritik, källtillit och självkritik. Frågan är hur.

– Vi måste var och en vara på tå och medvetna om vad som är rimligt eller inte. Botemedlet kan vara vettig information i sociala medier för att ges möjlighet att slå håll på ”huskurer”.

Okunskap hotar demokratin

– Ett bildat folk är demokratin immunförsvar. När 20 procent av dem som går ut nian inte har förmåga att ta till sig en text, hur går det då med demokratin?

VGR:s kulturchef **Katti Hoflin** fyllde på och talade om det hot som just okunskap och konspirationsteorier innebär för samhället. Om hur Trump lanserade fake news och lyckades sprida tusentals lögnar. Mycket på grund av att medie- och informationskunnighet bland människor har minskat överlag.

– Idag låter vi oss inte överraskas av kunskap som vi råkar få i oss när vi läser en hel tidning. Vi plockar istället ut det vi redan vet att vi är intresserade av och undviker det vi inte har lust att se och höra. Det är lätt gjort! Och farligt.

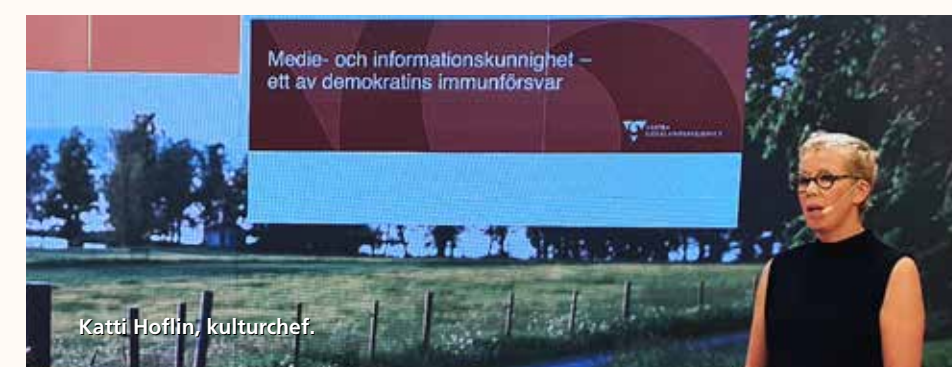
– Vi springer direkt till godisdisken, förbi frukt och grönt.

Därför skulle vi, enligt Katti Hoflin, behöva en kostcirkel för mediekonsumtion så att vi alla är tvungna att ta till oss kontrollerad och korrekt information om lite av varje. Helst varje dag.

Ann-Sofi Lodin, regiondirektör.

FOTO: VGR

Katti Hoflin, kulturchef.

FOTO: VGR

– Stå emot falska rykten. Läs och lyssna noggrant. Dubbelkolla mot pålitliga källor. Utgå från fakta istället för känslor. Granska kritiskt och håll koll på partiskhet. Tänk självständigt – är detta ”faktum” rimligt? – Kanske vore det bra att se till att alla anställda går en kurs i medie- och informationskunskap, eftersom den kunskapen

har så stark koppling till demokratin, var Katti Hoflins avslutande förslag med en menande blick till övriga medverkande. •

Brita Hässel

50-åring under förändring

AT blir BT

Läkarutbildningen i Sverige genomgår just nu den största förändringen på 50 år – hela vägen från den färska läkarstudenten till den mera garvade blivande specialisten. Universitetsutbildningen förlängs med en termin och leder direkt till legitimation, AT kommer så småningom att försvinna och den fortsatta vägen till specialist inleds med en bastjänstgöring (BT) på minst sex månader.

I den tidigare utbildningen går studenterna elva terminer och tar sedan en läkarexamen. Men för att få läkarlegitimation måste man sedan fortsätta med AT, allmän-tjänstgöring, i 18 månader. Ett ständigt problem är, och har varit, att det ofta blir en väntan mellan själva grundutbildningen och AT-tjänsten som måste sökas. Antalet AT-platser i landet är färre än antalet läkare som examineras varje år, så den nästan färdiga läkaren får lösa sitt uppehälle, mellan studier och AT, på andra sätt, vanligtvis genom läkarvikariat. Det kan, med andra ord, dra ut på tiden innan legitimationen blir säkrad.

– Nej, tillgång och efterfrågan på tjänster stämmer inte alltid överens, vilket är ett bekymmer, kommenterar Joakim Björås,

vanligtvis utbildningschef på Sahlgrenska Universitetssjukhuset, nu tillfälligt utlånad som projektledare för införandet av ny BT i VGR.

– Vi hoppas att avbrottet på väg till specialist nu kommer minska och utbildningen blir mer sömlös. Den nya legitimationsgrundande läkarutbildningen är tolv terminer lång och innehåller fler och längre kliniska placeringar under resans gång. De första studenterna på den nya utbildningen har börjat och förväntas bli klara 2027. Då får de sin legitimation och kan söka sin BT-tjänstgöring; som är obligatorisk del i den likaså nya specialistutbildningen. Ska man bli specialist, vilket i stort sett alla legitimerade läkare i Sverige blir, så är BT (bastjänstgöringen) vägen dit.

– Det fåtal läkare som *inte* specialistutbildar sig har sannolikt valt en annan bana än den inom hälso- och sjukvården. Kanske forskning, kanske någon annan form av management, funderar Eva Engström, regionövergripande studierektor för läkare under utbildning.

– Många läkare i Sverige har idag fått sin utbildning och legitimation från universitet i andra länder. De har då inte gjort svensk AT och måste därför göra en bastjänstgöring för att kunna gå vidare till specialiseringstjänstgöring. Alla kommer på så sätt få en god och likvärdig introduktion i svensk hälso- och sjukvård samtidigt med klinisk träning. Det nya gör det också lättare att arbeta över geografiska gränser, menar Eva.

För nog flyttas det över gränserna; 40-50 procent av de nylegitimerade läkarna har gjort sin grundutbildning i annat land. Första gruppen BT-läkare som VGR nu anställt visar tydligt hur internationellt läkaryrket är: de 25 kommer från 14 olika länder och talar 12 olika språk.

VAD ÄR DÅ vitsen med att förändra den svenska utbildningen som har fungerat i ett halvt sekel?

Eva och Joakim beskriver:

– Ser man till hela utbildningen så blir den möjligen något kortare, men mer sammanhållen. Den är också mer igenkänd i resten av Europa som haft liknande system sedan länge. Det gör det också smidigare för den svenska läkare som eventuellt vill skaffa sig specialistkompetens i ett annat EU-land.

– Det viktiga är också att utbildningen helt enkelt är uppdaterad. En annan myck-

ILLUSTRATION: JOEN WETTERHOLM

Gör en satsning på arbetsmiljön!

VGR fortsätter att satsa på arbetsmiljön för att fler ska få chansen att få en utvecklande arbetsplats med låg sjukfrånvaro. Forskningen är tydlig med att arbetsplatser med god arbetsmiljö är bättre rustade att möta olika typer av utmaningar. Långsiktigt arbetsmiljöarbete skapar bra förutsättningar och villkor för arbetet på vägen mot en god arbetsmiljö. Därför finns Arbetsmiljösatsningen som ett stöd.

Alla VGR:s förvaltningar och bolag kan ta del av satsningen som innebär stöd att förbättra sin arbetsmiljö. Det behöver inte vara hela förvaltningen som söker, utan lika gärna enskilda verksamheter, kliniker eller enheter. Viktigt är att ansökan är väl förankrad hos ledning och HR-chef för att de ska kunna ge aktivt stöd i arbetet.

Ingibjörg Jonsdóttir

FOTO: FRANK PALM

– Strategiskt och långsiktigt arbetsmiljöarbete kräver involvering på alla nivåer. Den sökande verksamheten måste vara beredd på att tillsätta egna personella resurser och engagera HR-funktionen i arbetet, kommenterar Ingibjörg Jonsdóttir, professor och verksamhetschef på Institutet för stressmedicin.

Första steget till ansökan är att fylla i en intresseanmälan och Hälsan och Arbetslivet hjälper gärna till. I vissa fall kan man begära in kompletteringar, vanligtvis inom några veckor efter att intresseanmälan har skickats in. Hälsan och Stressmedicin stöttar förberedelserna inför besluten som fattas av Koncernstab HR.

Bra att veta är att insatser som beviljas måste genomföras under samma år. Intresseanmälan är öppen nu och till och med 15 februari 2022.

et viktig orsak till att läkarprogrammet görs om är att anpassa den till de kommande utmaningar som svensk hälso- och sjukvård står inför och vårdens omställning. Patienten är fortfarande i centrum! Det är också självklart viktigt att läkare, som kommer från andra länder, i och med bastjänstgöringen får en bättre och strukturerad introduktion till svensk hälso- och sjukvård.

EN STOR UTMANING för de som jobbar med införandet – och framför allt alla de som är handledare och vägleder i den kliniska vardagen – är att de måste förhålla sig till olika utbildningssystem som under många år kommer att löpa parallellt. Och det lär hålla på så till någonstans runt år 2030 när de sista läkarna i det gamla systemet sannolikt har fått sin legitimation.

I PROJEKTET med att ta fram bastjänstgöring i VGR har alla berörda förvaltningar i regionen och Koncernkontoret deltagit. Det finns en projektorganisation i vilken man samverkar över förvaltningsgränser så att uppdraget blir centralt koordinerat och ser ungefär likadant ut oavsett vilket sjukhus eller vilken vårdcentral man än talar om. Eller för berörda HR-avdelningar för den delen; till bastjänstgöring rekryteras läkare på vanligt sätt, en process som ska vara både transparent och rättvis.

– Allt är framarbetat *tillsammans*. Vi har hjälpts åt, vilket är nödvändigt om man ska lyckas i denna typ av komplexa processer, påpekar Joakim som anar att den här processen kan komma att stå modell för kommande regiongemensamma projekt. •

Brita Hässel

ANSVARIGA. Eva Engström och Joakim Björås har, tillsammans med många andra, arbetat fram nyordningarna.

FOTO: FRANK PALM

– **Det här är ett effektivt sätt att träffas**, inledde moderatorn Pernilla Warberg årets VGR Tour – digitala tillsammans. En aktivitet som vill sprida välmående blandat med en del smart information, till alla medarbetare.

– I år är ordet med stort O tillsammans. Äntligen börjar det få mening igen, för snart, när samhället blir sig mera likt, kommer många att känna sig mer tillsammans än på länge.

Trots ordet tillsammans blev Touren också i år digital och har förhoppningsvis nått många medarbetare med kunskap och inspiration via VGR Balans.

Bakom kulisserna, vid inspelningen i en studio på Svenska Mässan i Göteborg, var det både mycket fniss och flams och lite granna spänning och nervöst.

DETTA ÅR hade Pernilla med sig en sidekick i form av Per Djurberg, som själv beskriver sig som centralbyråkrat med uppdrag att hjälpa politiker att fatta rätt beslut. Tillsammans lotsade de genom alla programpunkter, ljudstrul, ommöbleringar och en massa trevligheter.

ALEXANDRA ZAZZI, kock, krönikör, Robinsonvinnare, matskribent, författare, föreläsare och programledare hade en egen köksö, nära nog översvämd av härligt vackra grönsaker och örter. Den här dagen skulle hon laga en avancerad ratatouille, en fransk grönsaksröra.

Per, som gillar att laga mat, fick i uppdrag att vara köksnisse; skära och montera. Fast lite orolig att skada sig: blir jag utan tummar, vad ska jag då rulla på jobbet, fnissade han.

Alexandra själv talade sig varm om det lustfyllda i att laga mat och må bra. Självklart lagar hon närproducerad mat efter årstiden, använder allt och låter inget bli till något trist svinn. Hon tipsade om att lägga grönsaker i papperspåsar – istället för plast – i kylan för att hålla bättre, utnämnde det gamla brödet till en skatt som man kan slita isär, blanda med olivolja och örter och sätta in i ugnen: Resultatet är crunchigt läckra krutonger.

Studiopanorama – allt på en bild.

Bakom kulisserna på Touren

Och påpekade det där med att tänka hälsosamt; inte äta för mycket av allt.
– Lagom låter kanske osexigt och flummigt, men balans är bra, övertygade hon medan dofterna spred sig i lokalen från ratatouillen som Alexandra beskrev som lite mer raffinerad och tidskrävande.
Se sidan 14-15 för receptet.

HUR SKA MAN som arbetskraft bli attraktiv? Och hur ska chef och arbetsplats förhålla sig för att möta medarbetarna?

Lillemor Harnell från Koncernkontoret garanterade att VGR verkligen står på tå för att möta framtiden och uppnå det goda livet. Det finns en färdplan för att matcha framtiden för både medarbetare och invå-

nare. Kamilla Johansson, HR-specialist från Naturbruksförvaltningen i Skövde, hoppades på extra mycket engagemang och medarbetarfrågor nu när det gäller att ta vara på och utveckla det vi lärt oss under pandemin.

Vad nästa generation medarbetare förväntar sig av en attraktiv arbetsgivare har man koll på:

– De vill arbeta samhällsnyttigt, ha bra arbetsgivare med närvarande och visionärt ledarskap samt vettig balans mellan arbete och fritid.

PER HAR SJÄLV jobbat hemma och tittat i skärmen det senaste året. Kanske är det fler än centralbyråkrater som kan arbeta på distans fortsättningsvis?

– Alla kan inte, svarade Lillemor. I regionen måste vi erbjuda bra arbetsplatser för alla. ▶▶

- – Men jag som gillar att åka skidor, kan jag jobba från Åre, envisades Per.
– Nja, det får du nog fråga din chef om. Men i princip kan man väl säga, att bara du kan leverera så spelar inte platsen så stor roll.

Annelie Sundén-Gustafsson, verksamhetschef på Skaraborgs sjukhus, berättade i sin tur att de erbjuder distansarbete – när det är möjligt! – till så många som det går för att kunna behålla sina medarbetare.

EN SNABBOTAD Annika Sjö, proffsdansare, radiopratare och hälsoinspiratör, höjde pulsen hos alla.

– Fysisk rörelse är väl bra, men viktigast är att hitta den egna *grejen*, så man tycker det är kul att röra sig. Det är ju då det blir av. För det är stillasittandet som är hälso-boven. All rörelse är bättre än ingen. Och alla kan dansa, tipsade Annika tvärsäkert. I Let's dance 2009 suckade hon lite när hon blev "tilldelad" strongman-utövaren Magnus Samuelsson, en man på 150 kilo och 2 meter, men fick ta tillbaka den sucken: de vann glasskon.

DURATRION är tre solister, Anders Wängdahl, Tobias Ahlsell, David Lundqvist, från GöteborgsOperan som gärna musicerar

utanför operan också. Då tillsammans med kapellmästare Mats Sköldberg.

Deras sätt att må bra är att ta in så mycket kultur som möjligt i sina liv. Och sjunga lika mycket.

– Det har varit svårt under pandemin ... men nu är vi på gång igen. Bara att lyssna på repetitioner i vårt eget hus är fantastiskt, konstaterar de tre som uppträder med ostoppbar energi och smittande glädje.

– Vi har repeterat under hela pandemin för att vara redo att uppträda ifall samhället skulle öppnas. Många rep blev det, men inga framträdanden.

NÅGRA HÄLSOINSPIRÄTORER, Jessica Törnqvist, Lotta Holmén och Lena Carlstein tog plats i soffan och bjöd på tips: morgongymna och rörelsebingo fungerar bra som start på dagen. Inspiratörer, som finns på många av regionens arbetsplatser, arbetar med trivselfrämjande aktiviteter som – till mångas överraskning – inte alls behöver ha med fysisk aktivitet att göra.

– Hos oss jobbar vi mycket med kittet mellan medarbetarna för man mår faktiskt bra av att tycka det är kul att gå till jobbet.

– Och vi har ett gäng som sticker tillsammans!

Side-kick Per tipsade eventuella blivande hälsoinspiratörer om att försöka ordna så att två personer kan dela på hälsoinspiratörsjobbet.

– Det är så mycket roligare och stödjande, menade han som talade ur egen erfarenhet. ●

Brita Hässel

När man står synkroniserat.
Ellen Bergbom och Alexandra Zazzi.

På med förändringsglasögonen!

Alla i "publiken" fotograferade vilt när dagens meste kändis – programledare, unicefambassadör, författare, sommarpratare – fick mikrofonen monterad. Mark Levengood önskades välkommen med förhoppningen att närmaste timmen skulle präglas av klokskap, humor, hjärna och hjärta. Och så blev det.

Nu är det ju så att det är svårt att i skrift återge Mark Levengoods vindlande funderingar och anekdoter mellan högt och lågt, närt och kärt. Vikten av att bära rätt glasögon för varje tid och tillfälle blev en form av uppmuntrande tema, väl inlindat.

Själv fick han sina första briller efter att han en dag hälsat artigt och presenterat sig för sin egen far, som insåg att det var läge att kolla grabbens syn.

– Men nu, i denna tid, måste vi hitta de glasögon som visar oss hur vi ska förhålla oss till det nya livet – med förändring och förnyelse – efter coronan.

DET GÄLLER att ta ett steg vidare, förnya sig eftersom "när man är vuxen måste man våga byta kurs". Det går inte att fly sorgen över allt vi missat under pandemiåren, vi har inte råd med det, vi måste bara gå rakt igenom. Göra om. Ifrågasätta gamla regler som läser oss.

Själv minns han hur det var när han som sjukvårdsbiträde i Farsta blev anmodad av den barska sjuksköterskan att gå på SFI. När han protesterade och meddelade att svenska var hans modersmål fick han svaret "det må så vara, men regler är regler."

Och det är just det där med regler som Mark anser vara en svensk – inte särskilt lyckad – läsning. Tips från Mark:

– Ta in en störig människa i varje arbetsgrupp, som tvingar omgivningen att ifrågasätta och tänka efter. Även om regler.

MARK PRATAR historia: om hur Sverige var urfattigt och folk emigrerade för att få ett liv. Hur, med tiden, landet tog ett enormt kliv genom kraftfullt samarbete för att nå

SMINKTID. Enligt Mark är han en levande reklampelare för svenska frisörföreningen ...

FOTO: FRANK PALM

den standard som blev folkhemmets.

– 2021 är det nedmonterat, beklagar han sorgset.

Nu står folk och hoppas att någon ska göra något åt det. Men det duger inte, enligt Mark:

–Vi måste göra det själva. Hitta förändringsglasögonen! Eller som dottern broderade i korsstyg: Klaga inte över mörkret. Dra huvudet ur rumpan istället.

Maningarna blir fler:

–Sök inte det fantastiska, bryt er bara loss ur era rutiner. All förändring sker i djupet inne i oss. Gör nå't nytt. Utsätt er för nya intryck, tänk varierat, allt är nyttigt! Kämpa *tillsammans* med möjligheter och utmaningar. Vägra gå med på dumheter, sa Mark och avslutade med ett klassiskt Levengood-tips:

– Om du har ett parapy uppträckt i rumpan ... öppna det inte.

PÅ DEN efterföljande frågestunden meddelar Mark att det goda livet för honom innebär närhet och beröring, familj och vänner, kramar, handskakningar, sex och rödvin.

– Ordet *tillsammans* är en absolut förutsättning för det ovan nämnda och det som gjorde att vi kunde erövra världen.

"ÅH, SHIT vad jag pratar", mumlade Mark när kamerorna slogs av. ●

Brita Hässel

SCENVAN. Jo, han verkar trivas gott framför kamerorna.

FOTO: FRANK PALM

Kvinnorna bakom Tillsammans i VGR.
Lisa Edén, Åsa Axelsson och Victoria Johansson.

Två som hakar på Annika Sjöös dansgymna; Lisa Edén och Victoria Johansson.

Nya på jobbet!

Tre nya chefer på hög nivå är Ann-Charlotte Järnström, ekonomidirektör, Jörgen Thorn, primärvårdsdirektör och Bahar Ahlgren, verksamhetschef Hälsan och Arbetslivet.

Ann-Charlotte Järnström tillträder i dagarna och kommenterar:

– Samhällsutveckling är en drivkraft för mig och jag ser fram emot det här jobbet, där jag – tillsammans med andra – kan få bidra till ökad nytta för invånarna. Med mina erfarenheter inom offentlig sektor, både som ekonom, ledare och vd för Väst-Kom, vill jag bidra till utvecklingen av verksamheten i Västra Götalandsregionen. Jörgen Thorn, tidigare sjukhusdirektör

för Skaraborgs Sjukhus, är regionens nya primärvårdsdirektör:

– Det ska bli roligt att komma tillbaka till primärvården, där jag vet att mycket har hänt under de senaste åren. Jag ser fram emot att bidra med min del i det spännande och viktiga arbete som ligger framför oss. Det är tillsammans som vi åstadkommer de bästa resultaten och jag tror på att skapa goda förutsättningar för samverkan både internt och externt.

Bahar Ahlgren, med lång erfarenhet av arbetsmiljöfrågor, är sedan augusti ny verksamhetschef på Hälsan och Arbetslivet.

Säkrad bakom staket

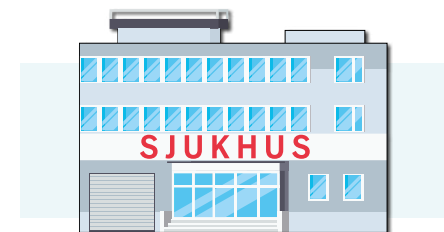
Ernst Billgrens *Mötesplats* står utanför akut-mottagningen på Sahlgrenska Universitetssjukhuset och är en välkänd skulpturgrupp för sjukhusbesökarna i Göteborg. Diskussionsvågorna gick höga när det kraftiga tegelfundamentet prytt med säl, rådjur, urna och mosaiker kom på plats i mitten av 90-talet. Tyst var det inte heller när konstverket krävde en kostsam renovering ett tiotal år senare. Idag är *Mötesplats* omringat av det som byggnationer kräver; staket, byssjor, tillfälliga gångvägar med skallrande tak och ursäktande plakater. Akuten är, med andra ord, under ombyggnad. I en egen liten utspärad och inhägnad ruta vi-

lar sälen och rådjuret som en bygginstallation i sig. I sin bok *Vad är konst?* svarar Ernst Billgren att konst är ett sätt att tänka. Det lite längre svaret är "Om man förutsätter att vi tänker med språket så är konst ett sätt att tänka på saker man inte har något annat språk för." På frågan "vad är smak och varför gillar man vissa saker och inte andra" är det korta svaret "man gillar vad man ser". Det långa svaret handlar om att *vänja* sig och att vi i själva verket skapar våra egna upplevelser. Så skönt att *Mötesplats* respekteras och har fått sin egen lilla fälla! Nu när vi är så vana vid den.

FOTO: FRANK PALM

Korta väntetiderna!

Det opereras för fullt på VGR:s sjukhus som åtagit sig att utföra fler operationer än innan pandemin. Fokus ligger på kökortning, rapporterar VGRfokus.

– Sjukhusen i VGR har fullt fokus på kökortning och vi kommer också teckna avtal med privata vårdgivare inom i stort sett alla vårdområden där det finns köer över 90 dagar, säger Kaarina Sundelin, direktör för koncernstab beställning och produktionsstyrning av hälso- och sjukvård vid Västra Götalandsregionen.

Målet är att alla vårdgarantier ska vara uppnådda till slutet av 2022. Och bland de extra åtgärder man satt in, förutom extra kapacitet på flera sjukhus, att operationssalar på SU som tidigare stängts för renovering tagits i bruk och bemannas med hjälp av pensionerade läkare. Förhoppningen är också att fler digitala vårdbesök, förändrade arbetssätt, samarbeten och arbete utöver ordinarie tider ska bidra till att väntetiden blir så kort som möjligt för patienterna.

FOTO: ROBERT BOMAN

Du kan redan nu anmäla dig till Göteborgsvarvet 21 maj 2022!

- Var med i VGR:s startgrupp!
- Som anställd i Västra Götalandsregionen har du en fast anmälningsavgift på 645 kronor.
- Sista anmälningsdag är den 30 april 2022.
- För mer information och anmälningslänk, gå in på vgrbalans.se och läs senaste nyhetsbrevet.

Den blev så vacker, Alexandras avancerade ratatouille, som hon lagade på årets Tour. Och som den doftade!

Alexandras ratatouille

FOTO: FRANK PALM

Ingredienser:

- 3 vitlöksklyftor
- 0,5 dl olivolja
- 2 dl passerade tomater, alt. 3–5 tomater som börjar mjukna och måste ätas
- 1 ekologisk aubergine
- 1 gul lök
- 1 grön ekologisk zucchini
- 1 gul ekologisk zucchini (eller ytterligare en grön)
- 2 spetspaprikor, röda
- 3 tomater, gärna plommon-tomater
- 1 tsk rosmarin eller timjan efter smak och tycke
- 1–1,5 tsk oregano
- 0,5 citronsaft
- 1–2 tsk balsamvinäger

Eventuellt en skvätt buljong, gärna kycklingbuljong, men vill du att den ska vara vegetarisk, välj grönsaksbuljong.

Gör så här för det enkla sättet:

Skala och hacka vitlök och gul lök och låt svettas tillsammans med olivolja, rosmarin och oregano i en stor gryta utan att få för mycket färg.

Hacka upp aubergine och lägg i, höj värmen, stek tills de får färg, håll i passerade tomater och låt sjuda lugnt under tiden du hackar upp zucchini, spetspaprikor och de färska tomaterna.

Rör om, lägg i resterande

grönsaker smaka av med salt och peppar samt balsamvinäger och citron, låt sjuda 10 minuter.

Servera till bröd, som sås, som tillbehör.

Gör så här för det avancerade (snygga) sättet:

Sätt ugnen på 200 grader.

Hemligheten här är att grönsakerna är jämnstora, tag gärna mindre aubergine och lök så att de passar i storlek med zucchini. Lite pyssel, men det blir väldigt gott.

Skala och hacka vitlök och låt svettas tillsammans med olivolja, rosmarin och oregano i en panna utan att få för mycket färg. Håll i passerade tomater eller hackade färska tomater. Låt koka upp och håll i en ugnsfast form, gärna rund, typ pajform. En skvätt kycklingbuljong i detta skede fördjupar smakerna. Smaka av med citron, balsamvinäger, salt och peppar.

Skiva zucchini och aubergine i tunna skivor. Lägg ut aubergine på ugnsgallret och rosta varje sida cirka fem minuter, tills det börjar få färg.

Skala och skiva löken i tunna skivor, skär paprikan i jämnstora skivor/bitar. Skiva tomaterna i jämnstora skivor. *Ställ* nu upp de olika skivorna i formen, varva zucchini grön med aubergine, lök, to-

mat, paprika, zucchini gul. Lägg sida vid sida tills du fyllt formen, strö över salt och peppar och en skvätt olivolja. Ställ in i ugnen 35–40 minuter tills det saftat ihop.

Tips vid servering, klicka på fetaostkräm och brödkrutonger för textur. Servera varmt eller kallt till allt möjligt gott!

Fetaostkräm

Kan göras lös eller tjock, beroende på vad den ska användas till.

- 100 g fetaost
- 2–3 soltorkade tomater
- 1 dl majonnäs, helst egen slagen
- 1 dl crème fraîche
- 0,5 tsk oregano

Gör gärna så här:

Mixa tomaterna till puré med stavmixer eller liknande, mixa sedan i fetaosten. Blanda med majonnäs och crème fraîche. Smaka av med oregano, salt och peppar.

Gott som kräm i soppor; då kan den vara lite tjockare. Vill man göra den tunnare, till dressing med mera, kan man vispa i lite vatten i slutet för att uppnå önskad konsistens.

Egna krispiga krutonger

- En bit gammalt bröd, 2–3 dagar gammalt
- Olivolja
- Salt och peppar

Gör gärna så här:

- Sätt ugnen på 220 grader grill
- Riv brödet med händerna i ätvänliga bitar
- Lägg ut på en plåt
- Stänk över olivolja, salt och peppar
- Rosta i ugn tills det fått färg, vänd gärna om någon gång under rostningen.

Sättet ett lag spelar som helhet avgör framgången. Du kan ha de bästa individerna i världen i ditt lag, men om de inte spelar *tillsammans*, kommer klubben inte vara värd ett dugg.
Babe Ruth

Nya växthus till Botaniska

Snart fyller Botaniska 100 år. För att stå starka i ytterligare 100 ska det byggas nytt. Det kommer att bli bra, lovar Botaniska, men besökare kommer, under några år, att uppleva en del störningar innan det är färdigt. De gamla – nuvarande – växthusen håller stängt under byggperioden eftersom det är mycket förarbeten och evakuering av växter som ska göras. 2023 kommer ett litet växthus vara färdigt på åsen mitt emot nuvarande växthus. 2026 står det nya större, med besökscentrum, klart på ungefär samma ställe som dagens.

Under de kommande byggåren kommer det att bli trångt på huvudvägen eftersom besökare ska samsas både med personal och byggtrafik. Från Botaniskas sida väddar man därför att besökare som kan väljer vägar till trädgården som går ovanför Spegeldammen.

Regionens fastighetsbolag, Västfastigheter, äger och bygger de nya växthusen.

Lista över mest citerade

Göteborgs universitet har nio namn på listan över världens mest citerade forskare. Åtta av dem arbetar på Sahlgrenska Universitetssjukhuset, kan Sahlgrenskaliv stolt meddela. Vilka de är? Läs mer på sahlgrenskaliv.se

Idéer och artikeluppslag till **arbetslust?**

Ring eller mejla!
Telefonnummer och mejladresser finns på sidan 2.

Sluta här? Ja, när jag går i pension...

Hur har du det på jobbet, Christian Petersén, lärare för en exklusiv skara deltagare med ambitionen att bli musiker inom genrerna jazz, pop eller rock?

– Ingen dag är den andra lik ... även om vi har ett strikt schema, så har vi bakat in en hel del tid för all möjlig mänsklig utveckling.

Här på Billströmska folkhögskolan, mitt på Tjörn och den största av regionens sex med 140 deltagare och 100 internatrum, går 19 deltagare på musiklinjens två årskurser. Deltagare är förstas de som på andra skolor kallas elever. Christian är en av deras lärare och en av dem som sitter i juryn och beslutar vilka som ska få en plats på skolan.

– Juryn utnyttjar sin makt med ödmjukhet, fast visst är det en oerhörd lyx att få välja sina framtida deltagare, medger Christian.

Och söktrycket är starkt: vid senaste ansökningen var det 170 som ville komma in, endast 14 blev antagna.

Själv var Christian redan som 10-åring bestämd med hur han ville att framtiden skulle gestalta sig. Självklart skulle han bli musiklärare! Efter Ljungskile folkhögskola och musikhögskola, som nybliven sångpedagog, bidade han sin tid tills musiklärartjänsten på Billströmska blev ledig – och hans. Inget han någonsin ångrat:

– På den här skolan slutar man bara om man ska gå i pension, skrattar Christian som nu varit på plats i tjugio år.

Fantastisk arbetsmiljö, roligt jobb, härliga deltagare, bra chef ... vad kan man mer begära!?

Christian undervisar i sång, ensemble, kör, övningsundervisning, metodik och något som kallas ”klass”, tid och utrymme

FOTO: FRANK PALM

SÅNGFÅGLAR. En pedagog och åtta ljuva stämmor runt flygeln. Njutbart.

för personlig utveckling.

– Vi brukar säga att vi avgymnasifierar våra deltagare, för skolformen här är så skild från ”vanlig” skola. Vi lägger stor vikt vid gruppdynamik, deltagarnas självkänsla och utveckling, säger Christian och beskriver sina deltagare som personer som uppfattar sig själva som duktiga på det de gör. När de kommer till skolan möter de andra som är minst lika skickliga. Kanske ännu bättre. Det gör något med ens självbild, något som kan bli jobbigt och slitsamt.

– Vi strävar efter att deltagarna ska bli trygga i sig själva, lyssna på varandra, släppa fram varandra och märka att musicerandet blir bättre när man gör det *tillsammans* fullt ut.

För att sätta omedelbar fart på den egna utvecklingen, både mänskligt och musikaliskt, förväntas deltagarna stå på scen för sin första konsert redan efter tre-fyra veckor på nya skolan.

– De lär känna varandra på kort tid. Och sen fortsätter de med musik tillsammans från morgon till kväll, och ofta senare än så ...

Att hålla i övningsundervisning innebär för Christian att leda deltagarna i att träna på att vara musiklärare. Deltagarna får i uppdrag att coacha dem som går på den allmänna linjen med inriktning musik; de som läser in andra ämnen och inte har fullt så mycket musiktid.

– Övningarna gör att ”mina” deltagare växer och kanske inser att det är lärare de vill bli istället, ler Christian, medveten om det faktum att i stort sett samtliga deltagare från början siktar på att bli musiker. Det vill säga, *innan* de fått tillfälle att testa att vara musiklärare.

– Det är ju ändå det bästa jobbet ...

Brita Hässel